

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ДАРГА САНДАГИЙН БЯМБАЦОГТ
ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Очирбатын АМГАЛАНБААТАР**

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон
Утас: 26-45-25, Факс: 32-70-16
E-mail: amgalanbaatar@parliament.mn
http://www.parliament.mn

2026.05.29 № чир-03/6195
танай _____-ны № _____-т

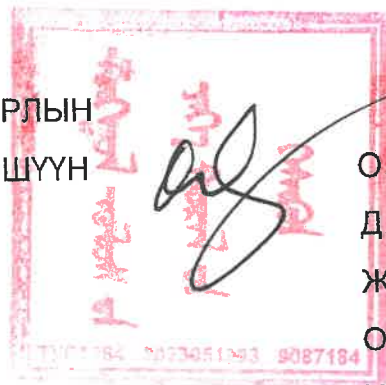
**Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх
тухай**

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин зургадугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхийнхээ хүрээнд “Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль”-ийн төслийг Улсын Их Хурлын зарим гишүүдийн хамт санаачлан боловсруулж, Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлж байна.

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Их Хурлын Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлж өгнө үү.

Хавсралт: ~~1~~ хуудастай.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

О.АМГАЛАНБААТАР
Д.АМАРБАЯСГАЛАН
Ж.АЛДАРЖАВХЛАН
О.АЛТАНГЭРЭЛ
Н.АЛТАНХУЯГ
Н.АЛТАНШАГАЙ
С.АМАРСАЙХАН
Ч.АНАР
А.АРИУНЗАЯА
Т.АУБАКИР

2026000338

Х.БААСАНЖАРГАЛ

Ц.БААТАРХҮҮ

М.БАДАМСҮРЭН

Э.БАТ-АМГАЛАН

Б.БАТБААТАР

Д.БАТБАЯР

Р.БАТБОЛД

Ж.БАТЖАРГАЛ

Д.БАТЛУТ

О.БАТНАЙРАМДАЛ

Ж.БАТСУУРЬ

Н.БАТСҮМБЭРЭЛ

Х.БАТТУЛГА

Б.БАТЦЭЦЭГ

П.БАТЧИМЭГ

Э.БАТШУГАР

Б.БАТ-ЭРДЭНЭ

Ж.БАТ-ЭРДЭНЭ

Б.БАЯРБААТАР

Ж.БАЯРМАА

Ж.БАЯСГАЛАН

Б.БЕЙСЕН

Э.БОЛОРМАА

Х.БОЛОРМАА

Х.БУЛГАНТУЯА

Д.БУМ-ОЧИР

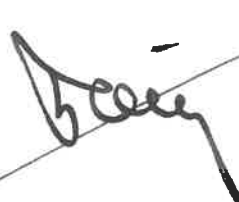
Ш.БЯМБАСҮРЭН

С.БЯМБАЦОГТ

Ж.ГАЛБАДРАХ

А.ГАНБААТАР

Г.ГАНБААТАР

2026000338

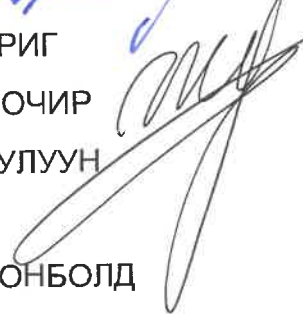
Ж.ГАНБААТАР
С.ГАНБААТАР
Д.ГАНБАТ
П.ГАНЗОРИГ
Д.ГАНМАА
Л.ГАНТӨМӨР
Х.ГАНХУЯГ
М.ГАНХҮЛЭГ
Ц.ДАВААСҮРЭН
Г.ДАМДИННЯМ
Т.ДОРЖХАНД
Б.ДЭЛГЭРСАЙХАН
Б.ЖАВХЛАН
Х.ЖАНГАБЫЛ
Б.ЖАРГАЛАН
Д.ЖАРГАЛСАЙХАН
С.ЗАМИРА
Б.ЗАЯАБАЛ
Ж.ЗОЛЖАРГАЛ
С.ЗУЛПХАР
Ц.ИДЭРБАТ
Ч.ЛОДОЙСАМБУУ
Г.ЛУВСАНЖАМЦ
С.ЛҮНДЭГ
М.МАНДХАЙ
Л.МӨНХБААТАР
Ц.МӨНХБАТ
Л.МӨНХБАЯСГАЛАН
Т.МӨНХСАЙХАН
Б.МӨНХСОЁЛ
П.МӨНХТУЛГА

2026000338

Ц.МӨНХТУЯА
З.МЭНДСАЙХАН
Б.НАЙДАЛАА
Н.НАРАНБААТАР
П.НАРАНБАЯР
М.НАРАНТУЯА-НАРА
Ч.НОМИН
О.НОМИНЧИМЭГ
Н.НОМТОЙБАЯР
Э.ОДБАЯР
С.ОДОНТУЯА
У.ОТГОНБАЯР
Г.ОЧИРБАТ
Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ
Б.ПУНСАЛМАА
Д.ПҮРЭВДАВАА
Б.ПҮРЭВДОРЖ
Д.РЭГДЭЛ
П.САЙНЗОРИГ
Ц.САНДАГ-ОЧИР
О.САРАНЧУЛУУН
М.САРНАЙ
Л.СОРОНЗОНБОЛД
Р.СЭДДОРЖ
Ц.ТУВААН
Б.ТУЛГА
Б.ТҮВШИН
Х.ТЭМҮҮЖИН
Г.ТЭМҮҮЛЭН
А.УНДРАА
Ч.УНДРАМ

Н.УЧРАЛ

Б.УЯНГА

Г.УЯНГАХИШИГ

Д.ҮҮРИЙНТУЯА

Г.ХОСБАЯР

Б.ХЭРЛЭН

Дав.ЦОГТБААТАР

Дам.ЦОГТБААТАР

О.ЦОГТГЭРЭЛ

С.ЦЭНГҮҮН

Ж.ЧИНБҮРЭН

Б.ЧОЙЖИЛСҮРЭН

Ө.ШИЖИР

Л.ЭНХ-АМГАЛАН

Б.ЭНХБАЯР

Ж.ЭНХБАЯР

Л.ЭНХНАСАН

Д.ЭНХТУЯА

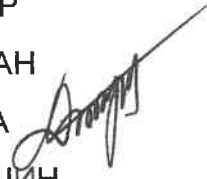
Д.ЭНХТҮВШИН

М.ЭНХЦЭЦЭГ

С.ЭРДЭНЭБАТ

С.ЭРДЭНЭБОЛД

Р.ЭРДЭНЭБҮРЭН

2026000338

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЕРӨНХИЙ
НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА
Л.ӨЛЗИЙСАЙХАН ТАНАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Очирбатын АМГАЛАНБААТАР**

14201 Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг,
Жанжин Д.Сүхбаатарын талбай 1, Төрийн ордон
Утас: 26-45-25, Факс: 32-70-16
E-mail: amgalanbaatar@parliament.mn
http://www.parliament.mn

2026.05.28 № УИХ-03/6128
танай _____-ны № _____-т

Хуулийн төсөл өргөн мэдүүлэх
тов тогтоолгох тухай

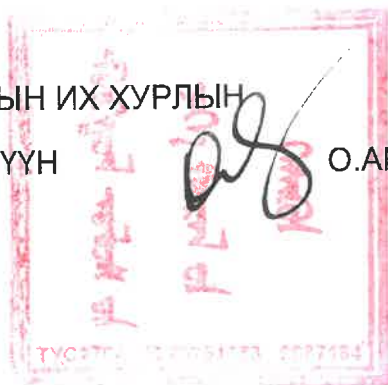
Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 26 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.1 дэх заалт, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт заасан бүрэн эрхийнхээ хүрээнд УИХ-ын гишүүн миний бие, УИХ-ын зарим гишүүдийн хамт “Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” хуулийн төслийг санаачлан боловсрууллаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлд заасны дагуу хянан үзэж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх тов тогтоож өгнө үү.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлал, танилцуулга, хуулийн төсөл, холбогдох судалгаануудыг хавсаргав.

Хавсралт: 1?1 хуудастай.

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ГИШҮҮН

О.АМГАЛАНБААТАР

2026000341

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

Монгол Улсын Засгийн газрын 2025 оны 09 дүгээр сарын 10-ны өдрийн 16 дугаар хуралдааны тэмдэглэлд:

“20.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн О.Амгаланбаатарын санаачлан боловсруулсан Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Улсын Их Хурлын гишүүн О.Амгаланбаатарын санаачлан боловсруулсан Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэлэлцээд дараах үндэслэлээр дэмжих боломжгүй саналыг хууль санаачлагчид уламжлахаар тогтов:

1.хуулийн төсөлд Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлөх бүрэн эрхийг аймаг, нийслэл, дүүргийн Засаг даргад олгохоор тусгаж, үүнтэй холбогдуулан дагалдах бусад хуулийн төсөлд тухайн шатны Засаг дарга эрх бүхий этгээдтэй зөвшилцсөний үндсэн дээр болон тухайн шатны Засаг даргын санал болгосноор албан хаагчийг томилж, чөлөөлөх зохицуулалтыг оруулсан нь Төрийн албаны тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсэгт “хуульд өөрөөр заагаагүй бол төрийн жинхэнэ албан тушаалд энэ хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан Монгол Улсын иргэнийг сонгон шалгаруулж томилно” гэж, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсэгт “төрийн захиргааны албан тушаалд энэ хуулийн 3.1.3 дахь заалтад заасан чадахуйн зарчмыг үндсэн шалгуур болгож, түүнийг хамгийн сайн хангасан хүнийг томилно” гэж, 31 дүгээр зүйлийн 31.2 дахь хэсэгт “энэ хуульд заасан журмын дагуу төрийн албан хаагчийг сонгон шалгаруулж томилоход Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурлын дарга, гишүүн, Ерөнхий сайд, төсвийн ерөнхийлөн захирагч, улс төрийн албан тушаалтан, улс төрийн нам, эвслийн удирдах болон гүйцэтгэх албан тушаалтан, бусад этгээдийн зүгээс аливаа хэлбэрээр нөлөөлөх, дарамт, шахалт үзүүлэхийг хориглоно” гэж тус тус заасантай нийцэхгүй байна.

Тухайлбал, Цагдаагийн албаны тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт “цагдаагийн алба, алба хаагч нь үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Үндсэн хуульд зааснаас гадна хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх, ил тод, нээлттэй байх, нууцыг чанд хадгалах, олон нийтийн итгэл хүлээж, дэмжлэг авах, үйл ажиллагаа нь тасралтгүй байх, улс төрөөс ангид байх, нэгдмэл төвлөрсөн удирдлагатай байх зарчмыг баримтална” гэж, Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2 дахь хэсэгт “онцгой байдлын байгууллага мэргэжлийн, нэгдмэл, төвлөрсөн удирдлагатай байна” гэж, Татварын ерөнхий хуулийн 77 дугаар зүйлийн 77.1 дэх хэсэгт “татварын алба нэгдмэл, төвлөрсөн удирдлагатай байна” гэж, Улсын бүртгэлийн ерөнхий хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэгт улсын бүртгэлийн үйл ажиллагаанд “нэгдмэл тогтолцоо, арга зүйтэй байх, төвлөрсөн удирдлагатай байх, хараат бус байх” зарчмыг баримтлахаар заасантай тус тус зөрчилдөж байна.

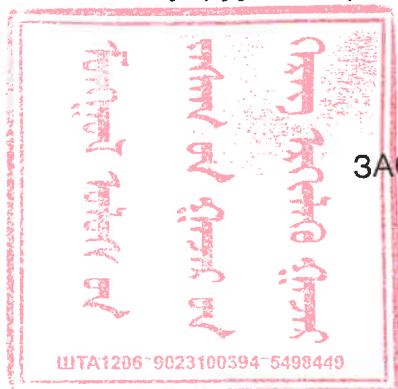
Өөрөөр хэлбэл, хуулийн төслийн дээрх зохицуулалт нь нэгдсэн бодлого, төвлөрсөн удирдлага, босоо шаталсан тогтолцоотой, тусгай чиг үүрэг бүхий төрийн байгууллагын удирдлага, зохион байгуулалт, хяналт, хариуцлагын тогтолцоог алдагдуулах, хууль хоорондын зөрчил үүсгэх эрсдэлтэй байна;

2.төрийн захиргааны албан тушаал нь Төрийн албаны тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэгт зааснаар төрийн бодлого боловсруулахад мэргэшлийн зөвлөгөө өгөх, уг бодлогыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг төрийн захиргааны удирдлагаар хангах, зохион байгуулах чиг үүрэгтэй.

Гэтэл хуулийн төсөлд “аймаг, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын төлөөлөгчдийн гуравны нэг хүртэлх хувь нь төрийн захиргааны албан хаагч байж болно” гэж тусгасан нь Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан “мэргэшсэн, тогтвортой байх”, “улс төрийн албан хаагчаас бусад төрийн албан хаагч улс төрийн нам, эвслийн үйл ажиллагаанаас ангид байх” төрийн албаны зарчимд нийцэхгүй бөгөөд мөн хуулийн 49 дүгээр зүйлийн 49.3 дахь хэсэгт “улс төрийн албан хаагчаас бусад төрийн албан хаагчийг улс төрийн нам, эвсэл, хөдөлгөөний аливаа үйл ажиллагаанд дайчлах, чиг үүрэгт нь үл хамаарах ажил үүрэг гүйцэтгүүлэхийг хориглоно” гэж заасантай зөрчилдөж байна.

Түүнчлэн Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.3 дахь заалтад “нутгийн өөрийн удирдлагыг төрийн удирдлагатай хослуулах зарчмыг хэрэгжүүлэхэд төрийн болон орон нутгийн чиг үүргийг зааглах зарчмыг баримтална” гэж, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.4 дэх хэсэгт “нэр дэвшигч нь төрийн жинхэнэ албан хаагчийн ажил, албан тушаал эрхэлж байгаа бол ээлжит сонгуулийн тухайд ээлжит сонгуулийн жилийн 08 дугаар сарын 01-ний өдрөөс өмнө, ээлжит бус, нөхөн, дахин сонгуулийн тухайд энэ хуульд заасан нэр дэвшүүлэх ажиллагаа эхлэхээс өмнө эрхэлсэн ажил, албан тушаалаасаа чөлөөлөгдсөн байна” гэж тус тус заасантай зөрчилдөж байна;

3.Хуулийн төслийн зохицуулалт нь иргэдийн төлөөллийг хэрэгжүүлэх зарчим алдагдах, эрх мэдлийн хэт төвлөрөл бий болох, ашиг сонирхлын зөрчил үүсэх, түүнчлэн төрийн захиргааны албан хаагч гүйцэтгэх болон төлөөлөх үүргийг давхар гүйцэтгэх нь Төрийн албаны тухай хуулийн зарчимд харшлах, төрийн албан хаагчийн хариуцлагын хязгаар тодорхой бус болох, иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас тухайн шатны Засаг даргын үйл ажиллагаанд тавих хяналтыг сулруулах зэрэг сөрөг үр дагавартай байна.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

БАТЛАВ.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН

О.АМГАЛАНБААТАР

2026 оны 05 дугаар сарын 28-ны өдөр

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСАГ ЗАХИРГАА, НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН НЭГЖ,
ТҮҮНИЙ УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Мөн “Алсын хараа-2050” бодлогын баримт бичгийн 5.2-т 2050 он гэхэд “Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж бие даан хөгжих нөхцөлийг бэхжүүлсэн байна”, Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 64 дүгээр тогтоолын 01 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал” баримт бичгийн 5.4-т “Аймаг, нийслэл, сумын хот байгуулалтын баримт бичгийг бүсүүдийн эдийн засагт гүйцэтгэх чиг үүрэгтэй уялдуулан шинэчлэн боловсруулж, хэрэгжүүлнэ” гэж тусгасан.

Түүнчлэн “Монгол Улсын Их Хурлаас 2019 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдөр баталсан Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийн Тавин есдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нь аймаг, нийслэл, сум дүүрэгт тухайн нутаг дэвсгэрийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал, баг, хороонд иргэдийн Нийтийн хурал байна. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал хуулиар тогтоосон хязгаарын хүрээнд өмчийн удирдлагыг хэрэгжүүлэх, татварын хувь хэмжээг тогтоох эрхтэй. Нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын чиг үүрэг, төсвийн харилцааны үндсийг тухайн нутаг дэвсгэрийн эдийн засаг, нийгмийн амьдралын тодорхой онцлогт нийцүүлэн хуулиар тогтоож болно” гэж тусгасан. Мөн Тавин найм дугаар зүйлийн 1-д “Аймаг, нийслэл, сум дүүрэг бол хуулиар тусгайлан олгосон чиг үүрэг, өөрийн удирдлага бүхий засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, эдийн засаг, нийгмийн цогцолбор мөн.” гэж тус тус заасан.

Энэ хүрээнд Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 12 дугаар сарын 17-ны өдрийн “Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль /МУЗЗНДНТУтХ/-ийн шинэчилсэн найруулгыг хэрэгжүүлэх бэлтгэл ажлыг хангах зарим арга хэмжээний тухай” 45 дугаар тогтоолоор “Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуультай бусад хууль тогтоомжийг нийцүүлэх, холбогдох хуулийн төслийг өргөн мэдүүлэх”-ээр тусгажээ.

МУЗЗНДНТУтХ-ийн 2020 оны шинэчилсэн найруулгад “орон нутгийн чиг үүрэг”-ийг засаг захиргааны нэгж тус бүрээр нь ангилан тогтоосон боловч орон нутгийн чиг үүргийн хуваарилалт нь оновчтой эсэх, орон нутгийн чиг үүрэгт хамаарах салбарын хууль тогтоомж нийцэж байгаа эсэх талаар судлах хэрэгцээ тулгамдсан асуудал хэвээр байна. МУЗЗНДНТУтХ-ийн шинэчилсэн найруулгаар орон нутгийн чиг үүргийг төрийн чиг үүргээс зааглан, улмаар орон нутгийн нэгж хоорондын чиг үүргийн давхардлыг арилгаж, орон нутгийн удирдлагын чиг үүрэг бүрийг зааж өгсөн хэдий ч тухайн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх агентлагийг удирдлага арга зүйгээр хангах, тухайн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой үйл ажиллагааг удирдах, төлөвлөх, хариуцах боломж бүрдээгүй байгаа нь тухайн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

1.2. Практик шаардлага

Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн тавин наймдугаар зүйлийн 1-д “*Аймаг, нийслэл, сум дүүрэг бол хуулиар тусгайлан олгосон чиг үүрэг, өөрийн удирдлага бүхий засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, эдийн засаг, нийгмийн цогцолбор мөн*” гэж, МУЗЗНДНТУтХ-ийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2-т “*нэгжийн удирдлага*” гэж нэгж дэх нутгийн өөрийн удирдлага болон төрийн удирдлагыг хэрэгжүүлж байгаа тогтолцоо, үйл ажиллагааг, 4.1.3-т “*нутгийн өөрийн удирдлага*” гэж иргэд шууд, эсхүл нутгийн өөрөө удирдах байгууллага энэ хуульд заасан орон нутгийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг, 4.1.4-т “*нэгж дэх төрийн удирдлага*” гэж бүх шатны Засаг дарга харьяа нутаг дэвсгэртээ хууль тогтоомж, Засгийн газар болон харьяалах дээд шатны байгууллагын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг, 4.1.6-д “*орон нутгийн чиг үүрэг*” гэж хуульд заасны дагуу нутгийн өөрийн удирдлагад тусгайлан олгосон, нутгийн өөрөө удирдах байгууллага хариуцан шийдвэрлэх эдийн засаг, нийгмийн шинжтэй асуудлыг, 4.1.8-д “*төлөөлөн гүйцэтгүүлэх төрийн чиг үүрэг*” гэж нэгжийн удирдлагад төрөөс шилжүүлсний дагуу түүний нэрийн өмнөөс хэрэгжүүлэх эдийн засаг, нийгмийн шинжтэй асуудлыг гэж тус тус заасан байна.

Гэсэн хэдий ч хуульд заасан орон нутгийн болон төлөөлөн гүйцэтгүүлэх төрийг чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд хүндрэл учирч, засаг дарга нь засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагуудыг удирдлага арга зүйгээр хангах, Засгийн газрын болон аймгийн засаг даргын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх, төлөвлөхөд агентлагуудын үйл ажиллагааг уялдуулах, дэмжих, хариуцлага тооцох боломж бүрэн хангахдахгүй байна. Түүнээс гадна аймаг, сумдад хүний нөөцийн чадавхи, хомсдол зэргээс хамаарч мэргэшсэн төрийн албан хаагчийн дутагдалтай байдлаас хамаарч удирдах албан тушаалд ажиллуулах асуудалд хүндрэл учирсаар байна.

Иймд доорх асуудлуудыг нэг мөр зохицуулж, засаг дарга нэг талаас орон нутгийн нөгөө талаас төлөөлөн гүйцэтгүүлэх төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлж, иргэдийн хурлын өмнө болон Засгийн газрын өмнө хариуцлагаа бүрэн хүлээх нөхцөлийг бүрдүүлж, засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийг тухайн салбарын төрийн захиргааны байгууллагатай зөвшилцөн томилж, чөлөөлж, улмаар

мэргэшсэн төрийн албан хаагч орон нутгийн сонгуульд өрсөлдөх, сонгогдсон тохиолдолд тодорхой хувь нь төрийн албыг давхар хаших замаар төрийн залгамж чанар, мерит зарчмыг хослуулах боломжийг бүрдүүлэх үүднээс МУЗЗНДНТУтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хэрэгцээ, шаардлага байна.

Өнөөдрийн байдлаар жишээ нь аймгийн засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний 26 агентлагийг Засгийн газраас баталж өгсөн хэдий ч засаг дарга дөнгөж 6 агентлагийн даргыг томилж чөлөөлөх асуудлыг тухайн салбарын хуулиар олгосон байдаг. Засаг дарга өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийн удирдлагыг томилж чөлөөлөх, хариуцлага тооцох асуудлыг МУЗЗНДНТУтХ-д нэмэлт оруулж тусгаж өгөх шаардлагатай бөгөөд ингэснээр тухайн салбарын хуулиудад нэмэлт өөрчлөлт оруулах эрх зүйн үндэслэл бүрдэх юм.

Хоёр.Хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хууль¹-ийн 24 дүгээр зүйлд заасан хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлбэрээр боловсруулах бөгөөд уг хуулийн төсөлд дараах зохицуулалтыг тусгана:

- Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх асуудлыг МУЗЗНДНТУтХ-д аймаг, дүүрэг, нийслэлийн засаг даргын бүрэн эрхэд нэмж тусгаж өгөх;

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

МУЗЗНДНТУтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл батлагдсанаар нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн дараах үр дагавар гарна гэж үзэж байна:

1/аймаг, нийслэл, сум дүүрэг бол хуулиар тусгайлан олгосон чиг үүрэг, өөрийн удирдлага бүхий засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, эдийн засаг, нийгмийн цогцолбор мөн гэсэн Үндсэн Хуулийн заалт хэрэгжих суурь нөхцөл бүрдэнэ;

2/нэгж дэх нутгийн өөрийн удирдлага болон төрийн удирдлагыг хэрэгжүүлж байгаа тогтолцоо, үйл ажиллагааг "нэгжийн удирдлага" гэж заасны дагуу засаг дарга хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэрийн биелэлтийг хангах ажлыг хариуцан зохион байгуулж, үр дүнг хариуцах хуулийн хэрэгжилт хангагдана.

3/Аймаг, сумын мэргэшсэн төрийн захиргааны албан хаагчид орон нутагтаа шат ахин дэвших, карьер хөөх боломж бүрдэж орон нутагт мерит зарчим хэрэгжих нөхцөл бүрдэнэ;

¹ 2015 оны 5 дугаар сарын 29-ний өдөр батлагдаж, тухай бүр нэмэлт, өөрчлөлт орсон Хууль тогтоомжийн тухай Монгол Улсын хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail?lawId=11119>

4/МУЗЗНДНТУТХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулснаар Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийн удирдлагыг засаг дарга хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлөх эрх зүйн боломж нээгдэнэ;

Дээрх эерэг үр дагаврууд гарснаар Монгол Улсын засаг захиргааны нэгжүүдэд орон нутгийн болон төлөөлүүлэн гүйцэтгүүлэх төрийн чиг үүргийг орон нутгийн удирдлагын болоод засаг төрийн төлөөлөгчийн хувьд засаг даргад эрх олгогдож хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэрийн биелэлтийг хангах ажлыг хариуцан зохион байгуулж, үр дүнг хариуцах хуулийн хэрэгжилт хангагдах ач холбогдолтой юм.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн талаар

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ болон бусад хууль тогтоомжтой нийцсэн байна.

Мөн Монгол Улс нэгдмэл улсын хувьд орон нутагт эрх мэдлийг нэмэгдүүлэх асуудал нь Үндсэн хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцэж байгаа бөгөөд МУЗЗНДНТУТХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулахдаа нэгэнт хуулиар тогтоосон орон нутгийн чиг үүргийг хөндөхгүй бөгөөд тухайн чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой асуудлыг тусгасан болно. МУЗЗНДНТУТХ-ийн 76 дугаар зүйлийн 76.3-д “Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн өөрийн удирдлагын чиг үүрэг, төсвийн харилцааны үндсийг тухайн нутаг дэвсгэрийн эдийн засаг, нийгмийн амьдралын тодорхой онцлогт нийцүүлэн зохицуулах хуулийг зөвхөн Засгийн газар санаачилна” гэж заасан нь нэгдмэл улсын бодлогыг тусгасан, хуулиар нэгэнт тогтоосон орон нутгийн чиг үүргийг өөрчлөх, төрийн чиг үүрэгтэй холих асуудлаас сэргийлж, уг асуудлаар хуулийн төсөл санаачлах хүрээ хязгаараар хамгаалсан заалт гэж ойлгож байгаа болно.

Боловсролын ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Соёлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Биеийн тамир, спортын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулна.

---oOo---

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж,
түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт оруулах
тухай хуулийн төслийн талаар

Нэг.Хуулийн төслийн ерөнхий агуулга, зохицуулах харилцаа

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн тавин наймдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “...1.Аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг бол хуулиар тусгайлан олгосон чиг үүрэг, өөрийн удирдлага бүхий засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, эдийн засаг, нийгмийн цогцолбор мөн.”,

Тавин есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлага нь нутгийн өөрөө удирдах ёсыг төрийн удирдлагатай хослуулах үндсэн дээр хэрэгжинэ.”, Жаран нэгдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Засаг дарга тухайн Хурлын шийдвэрийг хэрэгжүүлэхийн хамт засаг төрийн төлөөлөгчийн хувьд харьяа нутаг дэвсгэртээ хууль тогтоомж, Засгийн газар, харьяалах дээд шатныхаа байгууллагын шийдвэрийн гүйцэтгэлийг хангах ажлыг Засгийн газар, дээд шатны Засаг даргын өмнө хариуцна.”, Жаран хоёрдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага тухайн аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хорооны нутаг дэвсгэрийн хэмжээний эдийн засаг, нийгмийн амьдралын асуудлыг бие дааж шийдвэрлэхийн хамт улс, дээд шатны нэгжийн чанартай асуудлыг шийдвэрлэхэд хүн амыг зохион байгуулж оролцуулна.”, Жаран хоёрдугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт “Улсын Их Хурал, Засгийн газраас шаардлагатай хэмээн үзсэн тохиолдолд өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах зарим асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр аймаг, нийслэлийн Хурал, Засаг даргад шилжүүлж болно.” гэж тус тус заасан.

“Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын 5.2 дахь зорилтыг хэрэгжүүлэх I үе шатанд “I үе шат (2021-2030): Төрийн захиргааны байгууллагуудын бүтэц, зохион байгуулалт, чиг үүрэг, эрх мэдлийн зааг, ялгааг оновчтой тодорхойлж, оролцоог зохистой хангасан, иргэдээ сонсдог, хувийн хэвшилтэйгээ хамтарч ажилладаг тогтолцоог төлөвшүүлэх үе.” хэсгийн 2 дахь заалтад “Хөгжлийн бодлогод нийцсэн засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн оновчтой хуваарилалт бий болж, орон нутгийн бие даасан байдал хангагдана” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 2020 онд хийгдсэн бөгөөд уг шинэчилсэн найруулгаар засаг захиргааны нэгж, нутгийн удирдлагын чиг үүргийг тодорхойлж, улмаар чиг үүргийг давхардалгүй, хийдэлгүй тодорхойлсны дээр нутгийн удирдлагын чиг үүргээс гадна төрийн зарим чиг үүргийг төлөөлүүлэн гүйцэтгүүлэхээр мөн хуульд тодорхой зааж өгсөн байдаг.

Иймд орон нутаг хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэх, улмаар Засаг дарга тухайн Хурлын шийдвэрийг хэрэгжүүлэхийн хамт засаг төрийн төлөөлөгчийн хувьд харьяа нутаг дэвсгэртээ хууль тогтоомж, Засгийн газар, харьяалах дээд шатныхаа

байгууллагын шийдвэрийн гүйцэтгэлийг хангах ажлыг Засгийн газар, дээд шатны Засаг даргын өмнө хариуцах хүрээнд өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагуудыг удирдлагаар хангах, тэдний ажлын хариуцлагыг ч мөн өөрөө давхар хариуцахаар хуульчлагдсан. Иймээс харьяа нутаг дэвсгэртээ төрийн чиг үүргийг төлөөлөн хэрэгжүүлэх хүрээнд Засаг дарга нь засаг төрийн төлөөлөгчийн хувьд өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийн удирдлагыг томилж чөлөөлөх, хариуцлага тооцох, ажлын төлөвлөлт, түүний гүйцэтгэлд хяналт тавих, чадварлаг төрийн албан хаагчийг сонгон шалгаруулах, урьж ажиллуулах зэргээр удирдлага, зохион байгуулалтын эрхийг нь мөн шилжүүлж өгөх шаардлага үүсч байгаа болно.

Иймд орон нутгийн удирдлагад өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийн удирдлагын томилгоог хийх боломжийг холбогдох хууль тогтоомжид тусгаж өгөх, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд шаардлагатай нэмэлт оруулах явдал болно.

Хоёр.Хуулийн төсөл болон холбогдуулан боловсруулсан хууль, тогтоолын төсөлд тусгасан зарчмын шинжтэй зохицуулалт

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 6-11 дүгээр зүйлд засаг захиргааны нэгжийг тодорхойлж, тухайн засаг захиргааны нэгжийн орон нутгийн чиг үүргийг 20 дугаар зүйлд, мөн нэгж бүрээр зааглан 21-26 дугаар зүйлд тус бүр нарийвчлан давхардалгүйгээр тодорхойлж өгсөн байдаг. Ингэхдээ чиг үүргийг а).Эдийн засаг, төсвийн талаар орон нутгийн чиг үүрэг, б).Бодлого тодорхойлж, хэрэгжүүлэх талаарх орон нутгийн чиг үүрэг, в). Зохицуулалтын шинжтэй чиг үүрэг, г).Үйлчилгээ, аж ахуйн талаарх орон нутгийн чиг үүрэг гэсэн 4 хүрээнд тусгайлан тодорхойлсон байдаг.

Төрийн зарим чиг үүргийг төлөөлүүлэн гүйцэтгүүлэх чиг үүргийн хүрээнд төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагын бодлого хэрэгжүүлэх, төрийн үйлчилгээ, аж ахуйн талаарх чиг үүргийг орон нутагт хэрэгжүүлдэг агентлагуудын удирдлагын томилгоог орон нутаг, засаг даргад шилжүүлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Иймээс төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх агентлагуудын орон нутаг дахь байгууллагын захирал, удирдлагуудыг томилох, чөлөөлөх эрхийг хуулиар Засаг даргад олгох асуудлыг Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд тусгах, салбарын хуулиудад зааж өгөх зохицуулалтыг энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд тусгалаа.

Гурав.Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагуудын удирдлагыг томилохтой холбогдсон харилцааг хууль, эрх зүйн бусад актаар зохицуулж ирсэн байдал

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлд Нэгжийн удирдлагаар төлөөлөн гүйцэтгүүлэх төрийн чиг үүрэгтэй холбоотой харилцааг тусгайлан зохицуулахаар тусгаж, 27 дугаар зүйлийн 27.5-д “Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлагаар дараах

төрийн чиг үүргийг төлөөлөн гүйцэтгүүлнэ.” гэж холбогдох чиг үүргүүдийг жагсааж өгсөн байдаг.

Мөн аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн сонгуулийн дараагаар Засгийн газраас аймаг, нийслэлийн засаг даргын тамгын газрын бүтэц, орон тоог баталж, улмаар Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллах агентлагуудыг жагсаалтаар баталж өгсөн байдаг. Тухайлбал, Монгол Улсын Засгийн газрын 2025 оны 01 дүгээр сарын 29-ний өдрийн “Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын бүтэц, орон тооны хязгаарыг шинэчлэн тогтоох” тухай 37 дугаар тогтоолоор аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний 26 газар, хэлтсийг тогтоож өгчээ.

Харин тухайн агентлагуудын удирдлагын томилгоог салбарын хуулиудад төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн захиргааны байгууллагын удирдлагын эрх, үүрэгт хамааруулан холбогдох хэсэг, заалтаар зааж өгсөн байдаг.

Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагуудыг томилж чөлөөлөхтэй холбоотойгоор дараах хуулиудад өөрчлөлт оруулахаар хуулийн төсөл боловсруулж байна. Үүнд:

1. Боловсролын ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
2. Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
3. Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
4. Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
5. Соёлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
6. Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай,
7. Биеийн тамир, спортын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай.

Дөрөв.Хуулийн төслийг боловсруулахтай холбогдуулан хууль санаачлагчаас авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

Улсын Их Хурлын гишүүн О.Амгаланбаатар нарын гишүүд санаачлан УИХ дахь Ардчилсан намын бүлэг, Монгол ардын намын бүлгийн зарим гишүүдэд хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг танилцуулж улмаар УИХ-ын гишүүд хамтран ажиллаж, олон нийт, орон нутгийн засаг захиргааны нэгжийн удирдлагуудын хүрээнд удаа дараагийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулан ажиллаж эхлээд байна.

Мөн хуульд зааснаар Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт оруулах хуулийн төслийн хэрэгцээ шаардлага болон Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ хийлгэх зөвлөх үйлчилгээний ажилд мэргэжлийн хуульч, судлаачидтай гэрээ байгуулан хамтран ажилсан болно.

---oOo---

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж,
түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт оруулах
тухай хуулийн төслийн талаар

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд^{1/} МУЗЗНДНТУтХ/-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 5 зүйлтэйгээр боловсруулсан.

1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1-3 дахь заалтаар МУЗЗНДНТУт хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.1.21 дэх заалтад “Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх” гэсэн заалт нэмэхээр тусгасан талаар:

Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулсан 2019 оны нэмэлт, өөрчлөлтөд нийцүүлэн 2020 оны 12 дугаар сарын 24-ний өдөр МУЗЗНДНТУт хуулийг шинэчлэн найруулсан бөгөөд уг шинэчилсэн найруулгаар орон нутгийн чиг үүргийн давхардлыг арилгаж, баг, сум, аймаг, хороо, дүүрэг, нийслэлийн иг үүргийг зааглан, улмаар тухайн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх эрх, үүргийг тухайн шатны засаг даргад тусгайлан олгосон байдаг. Энэ хүрээнд:

1.1.МУЗЗНДНТУт хуулийн 60 дугаар зүйлд Аймгийн засаг даргын бүрэн эрхийг тогтоож өгсөн заалтууд дунд аймгийн засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх эрхийг шинээр тусгаж өгөхөөр төсөлд тусгав.

1.2.МУЗЗНДНТУт хуулийн 62 дугаар зүйлд Дүүргийн засаг даргын бүрэн эрхийг тогтоож өгсөн заалтууд дунд дүүргийн засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх эрхийг шинээр тусгаж өгөхөөр төсөлд тусгав.

1.3.МУЗЗНДНТУт хуулийн 63 дугаар зүйлд Нийслэлийн засаг даргын бүрэн эрхийг тогтоож өгсөн заалтууд дунд нийслэлийн засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх эрхийг шинээр тусгаж өгөхөөр төсөлд тусгав.

2.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд тухайн хуульд нэмэлтээр оруулсан заалтын улмаар хуулийн зарим заалтын дугаар өөрчлөгдөж буй талаар:

2.1.Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.1.21-д “Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны

¹ 2020 оны 12 дугаар сарын 20-ны өдөр батлагдаж, 2022 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэх дагаж мөрдсөн Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль <https://legalinfo.mn/mn/detail/16106891904801>

дагуу томилж чөлөөлөх;" гэсэн заалт нэмэлтээр орж байгаа тул өмнө байсан 60.1.21 дэх заалтын дугаарыг "60.1.22" гэж,

2.2. Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 62 дугаар зүйлийн 62.1.13-д "Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх;" гэсэн заалт нэмэлтээр орж байгаа тул өмнө байсан 62.1.13 дахь заалтын дугаарыг "62.1.14" гэж,

2.3. Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 63 дугаар зүйлийн 63.1.13-д "Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх;" гэсэн заалт нэмэлтээр орж байгаа тул өмнө байсан 63 дугаар зүйлийн 63.1.13 дахь заалтын дугаарыг "63.1.14" гэж, 63.1.14 дэх заалтын дугаарыг "63.1.15" гэж, 63.1.15 дахь заалтын дугаарыг "63.1.16" гэж тус тус өөрчилсөн.

3. Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг 2027 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөхөөр тусгасан талаар:

Хуулийн төсөлд Засаг даргад өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийн удирдлагыг томилох, чөлөөлөх эрхийг олгосноор өмнөх удирдлага жилийн үйл ажиллагааны тайланг тавих, ажил үүргээ дүгнүүлэх боломжийг олгох үүднээс хууль батлагдсаны дараагийн жилийн 1 дүгээр сарын 1-ээс хүчин төгөлдөр дагаж мөрдөгдөхөөр тусгалаа.

Нэг.Хуулийн төслийн ерөнхий агуулга, зохицуулах харилцаа

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин наймдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "...1.Аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг бол хуулиар тусгайлан олгосон чиг үүрэг, өөрийн удирдлага бүхий засаг захиргаа, нутаг дэвсгэр, эдийн засаг, нийгмийн цогцолбор мөн.",

Тавин ёсдүгээр зүйлийн 1 дэхь хэсэгт "Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлага нь нутгийн өөрөө удирдах ёсыг төрийн удирдлагатай хослуулах үндсэн дээр хэрэгжинэ.", Жаран нэгдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Засаг дарга тухайн Хурлын шийдвэрийг хэрэгжүүлэхийн хамт засаг төрийн төлөөлөгчийн хувьд харьяа нутаг дэвсгэртээ хууль тогтоомж, Засгийн газар, харьяалах дээд шатныхаа байгууллагын шийдвэрийн гүйцэтгэлийг хангах ажлыг Засгийн газар, дээд шатны Засаг даргын өмнө хариуцна.", Жаран хоёрдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Нутгийн өөрөө удирдах байгууллага тухайн аймаг, нийслэл, сум, дүүрэг, баг, хорооны нутаг дэвсгэрийн хэмжээний эдийн засаг, нийгмийн амьдралын асуудлыг бие дааж шийдвэрлэхийн хамт улс, дээд шатны нэгжийн чанартай асуудлыг шийдвэрлэхэд хүн амыг зохион байгуулж оролцуулна.", Жаран хоёрдугаар зүйлийн 3 дахь хэсэгт "Улсын Их Хурал, Засгийн газраас шаардлагатай хэмээн үзсэн тохиолдолд өөрийн бүрэн эрхэд хамаарах зарим асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр аймаг, нийслэлийн Хурал, Засаг даргад шилжүүлж болно." гэж тус тус заасан.

"Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын 5.2 дахь зорилтыг хэрэгжүүлэх I үе шатанд "I үе шат (2021-2030): Төрийн захиргааны байгууллагуудын бүтэц, зохион байгуулалт, чиг үүрэг, эрх мэдлийн зааг, ялгааг оновчтой тодорхойлж, оролцоог зохистой хангасан, иргэдээ сонсдог, хувийн

хэвшилтэйгээ хамтарч ажилладаг тогтолцоог төлөвшүүлэх үе.” хэсгийн 2 дахь заалтад “Хөгжлийн бодлогод нийцсэн засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн оновчтой хуваарилалт бий болж, орон нутгийн бие даасан байдал хангагдана” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 2020 онд хийгдсэн бөгөөд уг шинэчилсэн найруулгаар засаг захиргааны нэгж, нутгийн удирдлагын чиг үүргийг тодорхойлж, улмаар чиг үүргийг давхардалгүй, хийдэлгүй тодорхойлсны дээр нутгийн удирдлагын чиг үүргээс гадна төрийн зарим чиг үүргийг төлөөлүүлэн гүйцэтгүүлэхээр мөн хуульд тодорхой зааж өгсөн байдаг.

Иймд орон нутаг хуульд заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлэх, улмаар Засаг дарга тухайн Хурлын шийдвэрийг хэрэгжүүлэхийн хамт засаг төрийн төлөөлөгчийн хувьд харьяа нутаг дэвсгэртээ хууль тогтоомж, Засгийн газар, харьяалах дээд шатныхаа байгууллагын шийдвэрийн гүйцэтгэлийг хангах ажлыг Засгийн газар, дээд шатны Засаг даргын өмнө хариуцах хүрээнд өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагуудыг удирдлагаар хангах, тэдний ажлын хариуцлагыг ч мөн өөрөө давхар хариуцахаар хуульчлагдсан. Иймээс харьяа нутаг дэвсгэртээ төрийн чиг үүргийг төлөөлөн хэрэгжүүлэх хүрээнд Засаг дарга нь засаг төрийн төлөөлөгчийн хувьд өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийн удирдлагыг томилж чөлөөлөх, хариуцлага тооцох, ажлын төлөвлөлт, түүний гүйцэтгэлд хяналт тавих, чадварлаг төрийн албан хаагчийг сонгон шалгаруулах, урьж ажиллуулах зэргээр удирдлага, зохион байгуулалтын эрхийг нь мөн шилжүүлж өгөх шаардлага үүсч байгаа болно.

Иймд орон нутгийн удирдлагад өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийн удирдлагын томилгоог хийх боломжийг холбогдох хууль тогтоомжид тусгаж өгөх, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд шаардлагатай нэмэлт оруулах явдал болно.

Хоёр.Хуулийн төсөл болон холбогдуулан боловсруулсан хууль, тогтоолын төсөлд тусгасан зарчмын шинжтэй зохицуулалт

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 6-11 дүгээр зүйлд засаг захиргааны нэгжийг тодорхойлж, тухайн засаг захиргааны нэгжийн орон нутгийн чиг үүргийг 20 дугаар зүйлд, мөн нэгж бүрээр зааглан 21-26 дугаар зүйлд тус бүр нарийвчлан давхардалгүйгээр тодорхойлж өгснө байдаг. Ингэхдээ чиг үүргийг а). Эдийн засаг, төсвийн талаар орон нутгийн чиг үүрэг, б). Бодлого тодорхойлж, хэрэгжүүлэх талаарх орон нутгийн чиг үүрэг, в). Зохицуулалтын шинжтэй чиг үүрэг, г). Үйлчилгээ, аж ахуйн талаарх орон нутгийн чиг үүрэг гэсэн 4 хүрээнд тусгайлан тодорхойлсон байдаг.

Төрийн зарим чиг үүргийг төлөөлүүлэн гүйцэтгүүлэх чиг үүргийн хүрээнд төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагын бодлого хэрэгжүүлэх, төрийн үйлчилгээ, аж ахуйн талаарх чиг үүргийг орон нутагт хэрэгжүүлдэг агентлагуудын удирдлагын томилгоог орон нутаг, засаг даргад шилжүүлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Иймээс төрийн чиг үүргийг хэрэгжүүлэх агентлагуудын орон нутаг дахь байгууллагын захирал, удирдлагуудыг томилох, чөлөөлөх эрхийг хуулиар Засаг даргад олгох асуудлыг Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд тусгах, салбарын хуулиудад зааж өгөх зохицуулалтыг энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд тусгалаа.

Гурав.Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагуудын удирдлагыг томилохтой холбогдсон харилцааг хууль, эрх зүйн бусад актаар зохицуулж ирсэн байдал

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлд Нэгжийн удирдлагаар төлөөлөн гүйцэтгүүлэх төрийн чиг үүрэгтэй холбоотой харилцааг тусгайлан зохицуулахаар тусгаж, 27 дугаар зүйлийн 27.5-д “Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлагаар дараах төрийн чиг үүргийг төлөөлөн гүйцэтгүүлнэ:” гэж холбогдох чиг үүргүүдийг жагсааж өгсөн байдаг.

Мөн Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн сонгуулийн дараагаар Засгийн газраас Аймаг, нийслэлийн засаг даргын тамгын газрын бүтэц, орон тоог баталж, улмаар Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээнд ажиллах агентлагуудыг жагсаалтаар баталж өгсөн байдаг. Тухайлбал, Монгол Улсын Засгийн газрын 2025 оны 01 дүгээр сарын 29-ний өдрийн “Аймгийн засаг даргын тамгын газрын бүтэц, орон тооны хязгаарыг шинэчлэн тогтоох” тухай 37 дугаар тогтоолоор аймгийн засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний 26 газар, хэлтсийг тогтоож өгчээ.

Харин тухайн агентлагуудын удирдлагын томилгоог салбарын хуулиудад төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн захиргааны байгууллагын удирдлагын эрх, үүрэгт хамааруулан холбогдох хэсэг, заалтаар зааж өгсөн байдаг.

Дөрөв.Хуулийн төслийг боловсруулахтай холбогдуулан хууль санаачлагчаас авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

Улсын Их Хурлын гишүүн О.Амгаланбаатар нарын гишүүд санаачлан УИХ дахь Ардчилсан намын бүлэг, Монгол ардын намын бүлгийн зарим гишүүдэд хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг танилцуулж улмаар УИХ-ын гишүүд хамтран ажиллаж, олон нийт, орон нутгийн засаг захиргааны нэгжийн удирдлагуудын хүрээнд удаа дараагийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулав.

Мөн хуульд зааснаар Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт оруулах хуулийн төслийн хэрэгцээ шаардлага болон Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ хийлгэх зөвлөх үйлчилгээний ажилд мэргэжлийн хуульч, судлаачидтай гэрээ байгуулан хамтран ажилсан болно.

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 60, 62, 63 дугаар зүйлд тухайн шатны засаг даргын эрх, үүргийн хэсэгт нэмэлт оруулах замаар засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагийн дарга, удирдлагыг томилох зохицуулалтыг тусгаж өгч байгаа болно.

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 60, 62, 63 дугаар зүйлд оруулж буй нэмэлт:

1/60 дугаар зүйлийн 60.1.21 дахь заалт:

“60.1.21.Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх;”

2/62 дугаар зүйлийн 62.1.13 дахь заалт:

“62.1.13.Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх;”

3/63 дугаар зүйлийн 63.1.13 дахь заалт:

“63.1.13.Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх;”

Тав.Дагах хуулиудын танилцуулга

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд Засаг даргын томилгооны эрх үүссэнтэй холбоотойгоор засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагуудын үйл ажиллагааг зохицуулсан салбарын хуулиад дахь томилгооны заалтуудыг өөрчлөн найруулах замаар томилох субъектыг өөрчилж төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллагын даргын эрх мэдлээс Засаг даргад шилжүүлсэн зохицуулалтыг бий болгож байна.

Салбар хуулиудад оруулж буй нэмэлт, өөрчлөлт болох хасах зуултууд нь дараах 3 онцлог шинжийг агуулж байгаа болно.

1.Тухайн хуульд аймаг, нийслэлийн засаг даргын бүрэн эрхийг зохицуулаагүй тохиолдолд орон нутгийн байгууллагын удирдлагыг томилохдоо тухайн засаг захиргааны нэгжийн засаг даргын санал болгосноор төрийн захиргааны төв /төрийн захиргааны/ байгууллага томилж, чөлөөлөх

2.Тухайн хуульд аймаг, нийслэлийн засаг даргын бүрэн эрхийг зохицуулсан зүйл байгаа тохиолдолд орон нутгийн байгууллагын удирдлагыг томилохдоо төрийн захиргааны төв /төрийн захиргааны/ байгууллагын удирдлагын эрх, үүрэг хэсгээс холбогдох заалтыг хасаж, тухайн шатны засаг даргын эрх, үүрэгт нь томилж, чөлөөлөх зохицуулалтыг тусгаж өгч байгаа болно.

3.Хэрэв тухайн салбарын хуулинд орон нутгийн байгууллагын удирдлагыг томилж чөлөөлөх зохицуулалтыг төрийн захиргааны төв /төрийн захиргааны/ байгууллагын ч, тухайн шатны засаг даргын ч эрх, үүрэгт бус ерөнхийдөө тухайн агентлагийн удирдлагын тогтолцоо хэсэгт тусгасан зохицуулалт байвал уг хэсэг, заалтыг шууд өөрчлөн найруулах замаар зохицуулалтыг шинээр тусгаж байгаа болно.

Энэ хүрээнд дараах хуулиудын холбогдох хэсэг, заалтуудыг өөрчлөн найруулж, зарим хуульд нэмэлт оруулж байгаа болно. Үүнд:

1.Боловсролын ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл:

Одоо хүчин төгөлдөр байгаа хэсэг, заалт	Өөрчлөн найруулах төсөл
26.1.18.аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын даргыг Төрийн албаны тухай хуульд заасан сонгон шалгаруулалтын шалгалтын дүнг үндэслэн томилж, хуульд заасны дагуу чөлөөлөх;	"26.1.18. аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын даргыг Төрийн албаны тухай хуульд заасан сонгон шалгаруулалтын шалгалтын дүнг үндэслэн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга томилж, хуульд заасны дагуу чөлөөлөх;"

2.Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл:

Одоо хүчин төгөлдөр байгаа хэсэг, заалт	Өөрчлөн найруулах төсөл
35.3.Аймаг, нийслэлийн хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан байгууллагын даргыг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлнө.	"35.3.Аймаг, нийслэлийн хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан байгууллагын даргыг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлнө;"

3.Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл:

Одоо хүчин төгөлдөр байгаа хэсэг, заалт	Өөрчлөн найруулах төсөл
28.7.2.энэ хуулийн 28.3-т заасан байгууллагын захирлыг мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнтэй, аймаг, нийслэлийн мал эмнэлгийн байгууллагын даргыг тухайн шатны Засаг даргатай зөвшилцөн мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга;	"28.7.2.энэ хуулийн 28.3-т заасан байгууллагын захирлыг мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнтэй зөвшилцөн мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга, аймаг, нийслэлийн мал эмнэлгийн байгууллагын даргыг мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга;"

4.Нийгмийн халамжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл:

Одоо хүчин төгөлдөр байгаа хэсэг, заалт	Өөрчлөн найруулах төсөл
24.3.Нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргыг хуульд заасны дагуу нэр дэвшүүлж нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний саналыг үндэслэн Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дарга, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргыг нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын дарга тухайн шатны Засаг даргатай зөвшилцөн томилж, чөлөөлнө.	"24.3. Нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргыг хуульд заасны дагуу нэр дэвшүүлж чийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний саналыг үндэслэн Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргатай, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргыг нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга томилж, чөлөөлнө;"

5.Соёлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл:

Одоо хүчин төгөлдөр байгаа хэсэг, заалт	Өөрчлөн найруулах төсөл
18.2.Аймаг, нийслэлийн соёлын газрын удирдлагыг аймаг, нийслэлийн	"18.2. Аймаг, нийслэлийн соёлын газрын удирдлагыг соёлын асуудал

Засаг даргатай зөвшилцөн соёлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн томилж, чөлөөлнө.	эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнтэй зөвшилцөн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлнө;"
--	--

6.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл:

Одоо хүчин төгөлдөр байгаа хэсэг, заалт	Өөрчлөн найруулах төсөл
32 ¹ .4.Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн төрийн үйлчилгээний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын бүтэц, орон тоог баталж, нийслэл, орон нутаг дахь газар, хэлтэс, тасгийн даргыг томилж, чөлөөлнө.	"32 ¹ .4. Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн төрийн үйлчилгээний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын бүтэц, орон тоог баталж, нийслэл, орон нутаг дахь газар, хэлтэс, тасгийн даргыг тухайн шатны Засаг даргын санал болгосноор томилж, чөлөөлнө;"

7.Биеийн тамир, спортын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл:

Хасах заалт

1/11 дүгээр зүйлийн 11.2. дахь хэсэг:

"11.2.Биеийн тамир, спортын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага Засаг даргатай зөвшилцөн аймаг, нийслэлийн биеийн тамир, спортын төрийн захиргааны байгууллагын даргыг томилж, чөлөөлнө;"

Нэмэх заалт

"13.1.5.Биеийн тамир, спортын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагатай зөвшилцөн аймаг, нийслэлийн биеийн тамир, спортын төрийн захиргааны байгууллагын даргыг томилж, чөлөөлнө;"

Биеийн тамир, спортын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд заалт шинээр нэмж байгаатай хэлбэртэйгээр хуулийн зүйл, хэсэг, заалтын дугаарыг дараах байдлаар өөрчилсөн болно.

Биеийн тамир, спортын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.5 дахь заалтын дугаарыг "13.1.6" гэж, 13.1.6 дахь заалтын дугаарыг "13.1.7" гэж, 13.1.7 дахь заалтын дугаарыг "13.1.8" гэж, 13.1.8 дахь заалтын дугаарыг "13.1.9" гэж, 13.1.9 дэх заалтын дугаарыг "13.1.10" гэж, 13.1.10 дахь заалтын дугаарыг "13.1.11" гэж, 13.1.11 дэх заалтын дугаарыг "13.1.12" гэж тус тус өөрчилсүгэй.

---oOo---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСАГ ЗАХИРГАА, НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН НЭГЖ, ТҮҮНИЙ УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

1/60 дугаар зүйлийн 60.1.21 дахь заалт:

“60.1.21.Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх;”

2/62 дугаар зүйлийн 62.1.13 дахь заалт:

“62.1.13.Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх;”

3/63 дугаар зүйлийн 63.1.13 дахь заалт:

“63.1.13.Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний зарим агентлагийн дарга, удирдлагыг хуульд заасны дагуу томилж чөлөөлөх;”

2 дугаар зүйл. Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.1.21 дэх заалтын дугаарыг “60.1.22” гэж, 62 дугаар зүйлийн 62.1.13 дахь заалтын дугаарыг “62.1.14” гэж, 63 дугаар зүйлийн 63.1.13, 63.1.14, 63.1.15 дахь заалтын дугаарыг “63.1.14, 63.1.15, 63.1.16 ” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2027 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БОЛОВСРОЛЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Боловсролын ерөнхий хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1.18 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“26.1.18.аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын даргыг Төрийн албаны тухай хуульд заасан сонгон шалгаруулалтын шалгалтын дүнг үндэслэн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга томилж, хуульд заасны дагуу чөлөөлөх;”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХҮҮХЭД ХАМГААЛЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“35.3. Аймаг, нийслэлийн хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан байгууллагын даргыг хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлнө;”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МАЛ, АМЬТНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.7.2 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“28.7.2.энэ хуулийн 28.3-т заасан байгууллагын захирлыг мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнтэй зөвшилцөн мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын дарга, аймаг, нийслэлийн мал эмнэлгийн байгууллагын даргыг мал, амьтны эрүүл мэндийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга;”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.3 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“24.3. Нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргыг хуульд заасны дагуу нэр дэвшүүлж нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний саналыг үндэслэн Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргыг нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын даргатай, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргыг нийслэлийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллагын даргатай зөвшилцөн тухайн шатны Засаг дарга томилж, чөлөөлнө;”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

СОЁЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Соёлын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.2 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“18.2. Аймаг, нийслэлийн соёлын газрын удирдлагыг соёлын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнтэй зөвшилцөн аймаг, нийслэлийн Засаг дарга хуульд заасны дагуу томилж, чөлөөлнө;”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**НИЙТИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ИЛ ТОД БАЙДЛЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулийн 32¹ дүгээр зүйлийн 32^{1.4} дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“32^{1.4}.Цахим хөгжил, харилцаа холбооны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн төрийн үйлчилгээний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын бүтэц, орон тоог баталж, нийслэл, орон нутаг дахь газар, хэлтэс, тасгийн даргыг тухайн шатны Засаг даргын санал болгосноор томилж, чөлөөлнө;”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2026 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

БИЕИЙН ТАМИР, СПОРТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Биеийн тамир, спортын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 13.1.5 дахь заалт нэмсүгэй:

“13.1.5.биеийн тамир, спортын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагатай зөвшилцөн аймаг, нийслэлийн биеийн тамир, спортын төрийн захиргааны байгууллагын даргыг томилж, чөлөөлнө;”

2 дугаар зүйл. Биеийн тамир, спортын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.5, 13.1.6, 13.1.7, 13.1.8, 13.1.9, 13.1.10, 13.1.11 дэх заалтын дугаарыг “13.1.6, 13.1.7, 13.1.8, 13.1.9, 13.1.10, 13.1.11, 13.1.12 ” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Биеийн тамир, спортын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

4 дүгээр зүйл. Энэ хуулийг Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг